

19 APRIL 1998

THEMA

De aarde als tuin

Op Pasen zingen we: 'nu vangt het nieuwe leven aan.' Door Jezus' overwinning op de dood gaan we anders tegen het leven aankijken. De schepping zien we in een nieuw licht. Met Gezang 147:6 zingen we zelfs: 'En nu ontsluit Hij weer de poort van 't schone paradijs. De cherub staat er niet meer voor. God zij lof, eer en prijs!' 'Daarom' lezen we op deze zondag na Pasen opnieuw het verhaal van de aarde als Gods tuin.

GENESIS 2:4-25

Het paradijs

Hoofdstuk twee van het boek Genesis staat doorgaans in de schaduw van het voorafgaande. Men spreekt over het 'tweede scheppingsverhaal' en leest dit hoofdstuk slechts als opmaat voor het verhaal dat vertelt hoe de mens het paradijs verspeelt. Maar wat in Genesis 2 wordt gezegd over de verhouding tussen God, de aarde en de mensen heeft niet afgedaan door hetgeen erop volgt.

God en Heer

In Genesis 1-2:3 was consequent sprake van 'God' (in het Hebreeuws 'Elohim'). In Genesis 2 staat er steeds 'Here God' (in het Hebreeuws: 'JHWH Elohim'). Voor het eerst wordt de Naam gebruikt die later aan Mozes in Exodus 3 wordt uitgelegd als 'Ik ben die Ik (voor jou) ben.' Het is de Naam die aangeeft dat God zich

wil verbinden met de mens. Deze Naam overbrugt de afstand tussen hemel en aarde. Dit wordt ook aangeduid in de omkering van de begin- en eindwoorden uit het eerste scheppingsverhaal: 'hemel en aarde' (1:1 en 2:4a). In 2:4b zijn de woorden van plaats verwisseld: 'Ten tijde dat de Here God aarde en hemel maakte'. Zo wordt de aandacht verlegd.

Adam en adama

Zoals God in zijn relatie met de mens een andere naam krijgt, zo krijgt ook de aarde in het Hebreeuws een andere naam als woon- en werkplaats van de mens. Hier is het niet 'erets', zoals in Genesis 1:1 en 2:4, maar 'adama' ('aardbodem'). Zo wordt in een woordspel de verbondenheid van de aarde met de mens (Hebreeuws: 'adam') uitgedrukt. Maar al zijn zij sterk met elkaar verbonden, de aarde wordt tot aardbodem zonder toedoen van de mens (2:6). En op zijn beurt komt de mens niet als vanzelf voort uit de aardbodem. Hier is de Here God aan het werk (2:7). Dit samenspel leidt tot een stukje hemel op aarde.

Hof van Eden

Waar de tuin van Eden precies ligt, wordt niet gezegd. Alleen dat hij in het Oosten is. In de voorstellingswereld van die dagen was het uiterste Oosten de plaats waar hemel en aarde elkaar raken. In het oude Mesopotamië situeerde men daar het 'Eiland der Zaligen'. Op de plaats, waar volgens de Israëlieten de 'wateren boven de aarde' en de 'wateren onder de aarde' bij elkaar komen, ontspringen

de rivieren. Als levensaders verspreiden ze zich naar alle vier windstreken. Ons wereldbeeld is veranderd. Op onze kaarten is geen plaats voor deze mysterieuze tuin. Het geheim van God met de aarde moet op andere wijze worden uitgedrukt.

Samenspel

Het gaat in Genesis 2 over relaties: over het samenspel van hemel en aarde, God en mens. Het kenmerk van een goede relatie is dat deze ruimte geeft tot ont-plooiing. Een mens wordt echter pas echt mens in het samen-zijn met de ander. Opnieuw wordt dat met een woordspel tot uitdrukking gebracht. De mens (Hebreeuws: 'adam') noemt zijn metgezel 'isja' (vrouw) en zichzelf 'isj' (man). In onze taal behelpen we ons met het vreemde woord 'mannin' om iets van dit woordspel te behouden.

Hoezeer de één de ander aan het hart gaat, wordt fraai gesymboliseerd doordat wordt verteld dat de Here de één uit de rib van de ander bouwt. Eerder werd de band tussen mens en aardbodem op soortgelijke wijze aangeduid: de mens wordt door de Here geformeerd van stof uit de aardbodem (2:7). Ribben dienen ter bescherming van longen en hart, de meest vitale ingewanden. Zoals een mens niet kan leven zonder adem, zo is het geen leven als je geen ander hebt. Die ander wordt genoemd 'een hulp tegenover hem' (2:18). Dit betekent niet dat de één meer zou zijn dan de ander. Denk maar aan Psalm 121:1-2.

Klaas Spronk

LITURGISCHE NOTITIES

Tweede Paaszondag

Na Pasen hebben we vijftig dagen tijd om de boodschap van Jezus' overwinning op de dood tot ons door te laten dringen. Daarbij kan hetzelfde gebeuren als bij Jezus' volgelingen. Er moeten aarzelingen worden overwonnen om Hem ook nu nog te volgen. Er is iemand nodig die je de ogen opent voor het nieuwe. Zo doet Jezus dat zelf bij de mannen die

afdruipt naar Emmaüs. Jezus haalt de Bijbel erbij, vanaf het eerste begin, om te laten zien hoe in Hem de kloof tussen hemel en aarde wordt overbrugd. Psalm van de zondag 81 bezingt God als redder uit de slavernij. De thematiek van het Paaslied Gezang 147 vindt u terug in Gezang 192, 202, 209, 210 en 346. Andere liederen zijn: Gezang 86, 184, 487, 488 en 'Ballade van de één en

de ander' van H. Oosterhuis uit *Gezongen Liedboek*, blz. 424-425 (Kok). *Suggesties kinderliederen*: 'Voordat God op aarde was' zie blz. 53; 'Een lichaam voor de Heer' uit *De zon is al op*, lied 44 (Gooi en Sticht); 'Houden van mensen' uit *Zingend Geloven II*, lied 168 (Van der Leeuwstichting); 'Samen op de aarde', idem, lied 157.

Klaas Spronk

26 APRIL 1998

THEMA

Nieuwe mensen

Het verhaal van de ene zoon van Adam en Eva die de ander dood slaat, heeft een opmerkelijk vervolg. Deze moord is niet de doodklap voor Gods geschiedenis met mensen. Eén raakt er op dood spoor maar er is een hoopvol nieuw begin met anderen.

GENESIS 4:1-26

Kaïn en Abel

De verteller houdt ons een spiegel voor: hoe gaan wij om met onze mogelijkheden en met tegenslag?

Van kwaad tot erger

Het verhaal van Kaïn en Abel is nauw verbonden met de aftocht van de mensen uit de tuin in Genesis 3. Het geboortebericht van Kaïn heeft iets onheilspellends. Haast triomfantelijk roept Eva uit: 'Ik heb verworven (Hebreeuws: 'kaniti') een man' (4:1). Ze voegt eraan toe: 'met de Here', maar de nadruk ligt duidelijk op haar verbazing over haar eigen mogelijkheden. In het vorige hoofdstuk werd duidelijk dat het niet gaat om wat een mens allemaal kan, maar dat de vraag is hoe hij ermee zal omgaan. De naam Kaïn staat voor trots over de menselijke mogelijkheden.

De mens en zijn broer

Kaïn krijgt iemand naast zich met de veelzeggende naam Abel, 'damp'. Overeenkomstig zijn

naam krijgt Kaïn het beroep van de sterken: landbouwer met een vaste woonplaats. Abel is schaapherder met veel minder zekerheid. In hun werk zit al iets van een confrontatie.

Voor Kaïn is het onverdragelijk wanneer hij –voor zijn gevoel zonder aanwijsbare redenen –door God wordt achtergesteld bij zijn minderwaardige broertje. Waarom de Here meer oog heeft voor het offer van Abel wordt Kaïn niet verteld. Hij bevindt zich ineens in een situatie waarin hij niet alles naar zijn hand kan zetten en niet in het middelpunt staat. Kan hij daarmee omgaan?

Geen gezicht

Kaïn kan het niet aanzien. Zijn ge-laat betreft. Letterlijk staat er: 'zijn aangezicht valt' (4:5). Dat is het begin van de ellende, het einde van de relatie met de ander. De Here doet nog een poging door hem Abel aan te laten kijken. Dan kan hij inzien dat Abel op zijn sterkere broer is aangewezen. Dit wordt bedoeld in het tweede deel van vers 7: 'op jou (Kaïn) is hij (Abel) gericht en jij zult over hem heersen'. Het is hetzelfde als in 3:16 wordt gezegd over de relatie tussen man en vrouw. Buiten het paradijs is de één sterker dan de ander. De vraag is hoe je met die ongelijkheid omgaat? Het gaat fout wanneer de één de ander niet meer wil aanzien.

Verstoorde relaties

In Genesis 2 wordt het subtiële samenspel van God, mens en aarde beschreven, dit begint in

hoofdstuk 3 scheuren te vertonen en gaat nu helemaal aan flarden. De relatie tussen de mens en zijn broer is grondig verstoord. Dat gaat gelijk op met de relatie tot God. Kaïn kijkt zijn broer niet meer aan en laat God gewoon praten, zoals Adam en Eva zich eerder verstopten voor God. Daarom klinkt na de vraag uit het vorige hoofdstuk 'Waar ben je?' nu de vraag 'Waar is je broer?' Kaïn kiest ervoor om definitief uit Gods ogen te verdwijnen in het land Nod, 'ten oosten van Eden', 'een land achter Gods rug'. Ook de relatie met de aardbodem is verstoord. De aarde wordt aanklager en tegenstander (vers 10-12).

Nieuwe mensen

God laat het er echter niet bij zitten. Hij laat zijn gezicht niet 'val-len' zoals Kaïn, maar Hij 'verheft zijn aangezicht' tot zegen voor de mens. Al heeft de mens dan de weg ingeslagen van onomkeerbare geweld (luister maar naar het gebral van Lamech in 4:23-24) God wijst vanaf het begin een andere weg. Hij houdt de mens niet tegen als hij anders kiest. Maar Hij betaalt niet met gelijke munt. Misschien is dat wel het teken dat Hij aan Kaïn geeft (4:15): door hem te laten leven laat God zien dat de cirkel van wraak op wraak doorbroken kan worden. Zo is er aan het slot van het verhaal een nieuw begin met de geboorte van twee nieuwe zonen. Set en zijn zoon Enos. Enos betekent gewoon 'mens' in al zijn kwetsbaarheid.

Klaas Spronk

LITURGISCHE NOTITIES

Derde Paaszondag

Het verhaal van het nieuwe begin met de mens sluit aan bij het Paasevangelie. Wanneer de ene mens de ander het licht in de ogen niet gunt heerst er duisternis. Toch breekt er nieuw licht door. Wie Lucas 24:36-48 leest, kan letten op de rol van het 'zien' in beide lezingen. Kaïn wil 'niet zien'. Jezus nodigt de discipelen nadrukkelijk uit goed naar Hem te zien. Zien

is meer dan een zintuiglijke waarneming. Psalm van de zondag 33 zingt van het 'leven van 's Heren recht' en van zijn genade. Dat is iets wat Kaïn maar moeilijk vindt. In Gezang 324 sluit het eerste en derde vers aan bij het verhaal van Kaïn en Abel: 'Wij zoeken in Uw huis Uw aangezicht, o Here'. H.Oosterhuis dichtte bij Genesis 4 liederen voor/over Kaïn en Set: 'Waarom viel je gezicht' en 'Gekomen in

jouw plaats, Abel'. Bij 4:9 schreef hij het lied 'Stem als een zee van mensen'. Deze liederen zijn te vinden in *Gezongen Liedboek*, blz.427-428 (Kok). In de bundel *Liederen van het begin* (Boekencentrum) vindt u een lied over de 'Schaapherder Abel' (lied 13) en over 'Het land van de vlucht' (lied 14).

Klaas Spronk

3 MEI 1998

THEMA

Wandelen met God

▶ Veel mensen ervaren het als heilzaam om een bedevaart te maken naar een bijzondere plaats. Maar ook temidden van de dagelijkse beslommeringen zou men af en toe eens wat moeten 'oplopen met God', om zicht te houden op de zich steeds vernieuwende relatie met Hem en om zo te onderscheiden waar het op aan komt.

GENESIS 5:1-6:4

Over 'Oudvaders' en 'Zonen Gods'

In het geslachtsregister van Adam en het vreemde verhaal over godenzonen en mensendochters komt opnieuw de relatie tussen God en mens aan de orde. Opnieuw zal God ingrijpen en de noodzakelijke grenzen stellen.

De draad weer opgepakt

De eerste verzen van hoofdstuk 5 herhalen de woorden uit Genesis 1 over de schepping van de mens als beeld van God, als man en vrouw, en over God die mensen zegent. De rest van hoofdstuk 5 is een verslag van de vervulling van de opdracht die God daarbij geeft: 'Weest vruchtbaar en wordt talrijk'.

Opvallend is wat aan het begin van dit hoofdstuk niet wordt genoemd, namelijk de geboorte van Kaïn en Abel. Blijkbaar is dat een afgesloten hoofdstuk. In het vorige hoofdstuk werd nog wel nage-

slacht van Kaïn genoemd. Maar zoals Set in de plaats komt van Abel lijken zijn nakomelingen het nageslacht van Kaïn te vervangen. Hun namen komen in een aantal gevallen overeen (Henoeh, Lamech) of zijn aan elkaar verwant (Iräd-Jered, Mechujaël-Mehalalel, Metusaël-Metuselach). Zelfs Kaïn heeft zijn pendant in Kenan. Terwijl zo de ene tak wordt afgesneden, groeit de boom toe naar mensen als Henoeh en Noach.

Henoeh

De lijst met namen en leeftijden volgt een vast patroon. De elementen die daarvan afwijken vragen om extra aandacht. Dat gebeurt bij Henoeh (5:21-24). Hij is de eerste wiens naam volledig overeenkomt met een nakomeling van Kaïn. Des te groter is daarentegen het verschil in de relatie met God. Kaïn voelde zich miskend door God en is vervolgens doof voor Gods woorden. Van Henoeh (de zevende van de tien) wordt verteld dat hij 'wandelt met God' (in plaats van het woord 'leven'). Dat is een zeldzame uitdrukking in het Oude Testament. Henoeh gaat zo op in het samenzijn met God dat zelfs de grens tussen leven en dood vervaagt. Ze zijn als het ware de tijd vergeten. Voordat ze het lijken te beseffen is Henoeh 'uit de tijd'. God heeft hem 'opgenomen' (in plaats van het woord 'sterven'). Henoeh wordt niet zo oud als de anderen in deze geslachtslijst. Bij hem komt de kwaliteit vóór de

kwantiteit. Het in deze rij opmerkelijke getal van zijn levensjaren, 365, evenveel als het aantal dagen in een (zonne)jaar, geeft aan dat van een afgerond leven kan worden gesproken: een leven naar Gods bedoeling.

Lamech

De tweede van wie meer wordt vermeld dan bij de rest is Lamech (5:28-31). Ook hij heeft een naamgenoot onder Kaïns nageslacht. En ook hier vallen de verschillen extra op. Tegenover de nakomeling van Kaïn die roept dat zijn wraak zevenenzeventigvoudig zal zijn (4:24) staat nu de man die de leeftijd van zevenhonderdenzeven-en-zeventig jaar zal bereiken. Hij overtreft zijn naamgenoot in getalsmatig opzicht maar ook op het vlak van levenskunst. Hij spreekt niet van wraak maar van troost. De naam die hij zijn zoon geeft, Noach, houdt een profetie in: de naam betekent 'trooster' en zijn zoon zal die naam eer aandoen.

Goede dochters

De oudtestamentica Ellen van Wolde noemt het moeilijk te plaatsen gedeelte van Genesis 6:1-4 'een kleurrijk miniatuur over Gods zonen en mensendochters' (*Stromen uit Eden, feestbundel voor N. Poulssen*, KBS, blz.29-41). Ze laat zien hoe je het verhaal kunt lezen en navertellen als een positief verhaal over Gods zonen die verbijsterd constateren dat de mensenzonen het zo druk

(vervolg op pag. 23)

LITURGISCHE NOTITIES

Vierde Paaszon­dag

Met Psalm van de zondag 66 kunnen we de 'geduchte' daden Gods bezin­gen. Dat houdt in dat je zelf weet waar je als mens staat maar ook dat God de kloof tussen hemel en aarde over­brugt. Andere passende psalmen zijn 8 en 82. In de evangelielezing Johan­nes 10:22-30 gaat het over hetzelfde thema in die zin dat Jezus zich één

weet met God en dat Hij aan mensen eeuwig leven geven kan, dat wil zeggen: leven met God. Dat geeft een nieuwe kijk op het oude verhaal van Henoeh. U kunt doorlezen tot en met vers 39: 'omdat gij, een mens, u zelf god maakt'. Bij het thema 'eeuwig leven' zijn veel lie­deren te vinden, bijvoorbeeld Gezang 76, 217, 225, 446, 477 en 478. H.Oosterhuis dichtte bij Genesis 6 een lied over de

reuzen in *Gezongen Liedboek*, lied 429 (Kok). Zie verder ook *Liederen van het begin*, lied 15 'Van Henoeh, de vriend van God' en lied 16 'Reuzen op aarde' (Boekencentrum). *Suggesties kinderliederen*: 'O, grote God van Genesis' uit *Zingen in de tijd*, lied 17 (Kok).

Klaas Spronk

Henoch vertelt God van alles en nog wat. Over zijn vrouw, zijn kinderen en kleinkinderen. Hij bespreekt met God zijn grote en kleine zorgen. Op een dag als ze samen oplopen, raken ze zo druk met elkaar in gesprek dat ze de tijd helemaal vergeten. Al pratend lopen ze door dalen, gaan over heuvels en klimmen een hoge berg op. Ze lopen maar en praten maar. Ineens schrikt Henoch. 'Het is al laat,' zegt hij. 'Ik moet terug!' 'Je bent nu al zover met me mee gelopen,' antwoordt God. 'Waarom ga je niet mee naar

mijn huis, er is plaats genoeg.' Vanaf die avond blijft de stoel van Henoch leeg.

Kleine Lamech mist zijn grootvader het meest. 's Avonds als hij in bed ligt, denkt hij terug aan de tochten die hij samen met Henoch maakte. Op een dag trekt hij zijn wandelschoenen aan en gaat op stap. In de voetsporen van Henoch. Maar als hij over de aarde zwerft, schrikt hij. Hij ziet dat er veel is veranderd. Het is niet meer zoals vroeger, toen zijn grootvader er nog bij was. Het gaat niet goed met de aarde. Er is honger, verdriet, oorlog.

Ook de kleine Lamech blijft niet klein. Hij wordt groot en volwassen. Op een dag trouwt hij met een mooi meisje. Niet lang daarna wordt er een babytje geboren. Als Lamech zijn zoon in de armen van zijn vader legt, vraagt die: 'Hoe gaan jullie hem noemen?' 'Noach,' antwoordt Lamech. 'Dat betekent troost, want deze zoon zal troost brengen op de aarde.'

(vervolg toelichting van pag. 21)

hebben met de strijd om de macht dat ze de vrouwen niet zien staan. Vervolgens doen Gods zonen tenminste nog een poging er op aarde het beste van te maken. Maar uiteindelijk blijft er van het goede dat Gods zonen in de mensendochters zagen niets over en moet de Here constateren dat het in slechtheid is veranderd (6:5).

Hoe dit verhaal ook uitgelegd wordt (er zijn vele andere mogelijkheden), het is van groot belang om te letten op de uitdrukking 'zien dat het goed is' als herhaling van het refrein van Genesis 1. In de meeste vertalingen dreigt dit verband verloren te gaan doordat het Hebreeuwse 'tov' hier met 'schoon' wordt vertaald. In dit gedeelte hebben we opnieuw te maken met de vraag naar de grens tussen het menselijke en het goddelijke. Omdat die dreigt te vervagen, grijpt God in. Er komt afstand in ruimte (hemel en aarde) en tijd. Een maximum leef-tijd tegenover het haast onbeperkt doorleven van de 'oudvaders'.

Klaas Spronk

Ria Stolk

VIEREN MET KINDEREN

3 MEI 1998

Genesis 5:1-6:4
Thema: Wandelen
met God

Zie voor het 'Beginlied', het 'Kyriëgebed' en het 'Afscheidslied' de brochure Werken met Kind op Zondag. Deze brochure is bij de NZV verkrijgbaar.

VIERING

Welkom

Op de viertafel ligt het witte kleed, de kaars, de collectemand en de bijbel. Eventueel hangt de mobile boven de viertafel (zie de verwerking voor de oudere kinderen). Voor jonge kinderen is het extra attribuut: een plaat (of tekening) van een grote oude boom. En, als het lukt, een familiefoto met opa's, oma's, ooms, tantes, kinderen. De collectemand gaat alvast rond. Bij 'Samen delen' komt u op het doel van de collecte terug. De kaars wordt aangestoken.

Zingen: 'Beginlied' of 'Voor we beginnen, willen we zingen' uit: *Geroepen om te zingen*, lied 39 (Narratio)

Heb jij dat nou ook?

Jonge kinderen

Begin een gesprekje over families. Wie kan iets vertellen over zijn familie? Hoeveel ooms en tantes heb je? Nog opa's en oma's? Wat doe je samen met de familie? Laat een familiefoto zien en vraag: Wie waren er eerst? Wie zijn het oudst? Zoek met elkaar de volgorde en teken dit in eenvoudige poppetjes op een vel papier: opa en oma, hun kinderen, de kinderen van hun kinderen. Als die poppetjes samen lijken op een boom. Een familieboom of stamboom.

Oudere kinderen

Zet een paar wandelschoenen op tafel. Waaraan denken de kinderen als ze deze schoenen zien?

10 MEI 1998

THEMA

Afscheid nemen van het oude

► In de vorige hoofdstukken ging het over het (nieuwe) begin dat God maakte: de schepping en hoe in Genesis 5 de draad weer wordt opgepakt. Maar er zijn drastischer maatregelen nodig. Er moet echt afscheid van het oude worden genomen.

GENESIS 6:5-7:24

De grote vloed

In veel culturen vind je het terug: het verhaal over god(en) die door een alles vernietigende vloed een voorlopig einde maakt aan het leven op aarde. Het zegt iets over het diep gewortelde menselijke gevoel dat het leven maar ten dele maakbaar is. Uiteindelijk voelen veel mensen zich overgeleverd aan ongrijpbare machten. Heel belangrijk voor de Joodse versie van dit verhaal is dat de brenger van die vloed en de redder van de mensheid één en dezelfde god is. Men is niet overgeleverd aan de willekeur van elkaar bestrijdende goden of aan ongrijpbare machten zonder een duidelijk gezicht.

Omkeer van de schepping

Wie de twee mooie verhalen van de schepping nog in het hoofd heeft, ontdekt dat veel elementen daaruit omgekeerd terugkeren. God, die in Genesis 1 zag hoe goed zijn schepping was en wat de mens betreft zelfs zeer goed,

moet nu toezien hoe slecht, ja zeer slecht de mens het doet op aarde. Er staat nu: 'de Here zag dat de boosheid van de mens groot was'. Het werkwoord dat eerder in 2:7 werd gebruikt voor de beschrijving van de schepping van de mens, 'de Here God formeerde de mens van stof', wordt nu herhaald als wordt verteld dat de mensen er op hun beurt niet veel goeds van maken: 'al wat de overleggingen van zijn hart voortbrachten (letterlijk: formeerden) was te allen tijde slechts boos'.

En zoals God eerder bij zichzelf te rade ging voordat Hij de mens schiep ('laat ons mensen maken') overlegt Hij nu bij zichzelf dat Hij er maar beter een streep door kan halen. In Genesis 2 werd verteld hoe de aarde door en voor de mens (Hebreeuws: 'adam') tot aardbodem werd (Hebreeuws: 'adama'). Nu keren die woorden in 6:7 terug als de Here zich voorneemt alle leven te vernietigen. Dat zal gebeuren doordat Hij terugdraait wat Hij op de derde dag heeft gedaan: Hij heeft de aarde doen ontstaan door de wateren hun plek te wijzen. Men stelde zich voor dat deze wateren zich boven en onder de aarde terugtrokken. Als God de sluizen opent (7:11) kolkt het water weer terug. Zo lijkt de toestand van vóór de schepping teruggekoemen.

Gods berouw

Het lijkt niet bij God te passen dat Hij spijt krijgt over wat Hij

heeft gedaan. God wordt hier wel erg menselijk voorgesteld. Het is op het eerste gezicht zelfs in tegenspraak met de woorden van Samuël (I Samuël 15:29): 'de Onveranderlijke Israëls liegt niet en Hij kent geen berouw; want Hij is geen mens, dat Hij berouw zou hebben'. Maar wie verder leest ontdekt dat ook hier de Here wel degelijk berouw blijkt te kunnen hebben over een eerder besluit: 'de Here had berouw dat Hij Saul tot koning over Israël had aangesteld' (I Samuël 15:35). Daarmee wordt in deze verhalen geen afbreuk gedaan aan het geloof in Gods macht. Het laat veeleer zien dat God heeft gekozen voor een volwaardige relatie met de mens. God laat de mens kiezen en stelt zich daarin kwetsbaar op. Groter dan het berouw is Zijn wil om vol te houden met de mens met wie Hij zich heeft verbonden. De verteller neemt alle twijfel hierover direct weg in het volgende vers. In het Hebreeuws is het een spel met klanken. Ook al heeft de Here berouw (Hebreeuws: 'nacham') om wat Hij ziet op aarde, er is er één die genade (Hebreeuws: 'chen') vindt in zijn ogen: Noach ('trooster'). In één adem en met dezelfde letters is er sprake van berouw, genade en troost. Deze begrippen mogen niet los van elkaar worden gezien. Anders krijg je een vertekend beeld van God. Het verhaal van Noach houdt dat in herinnering.

Klaas Spronk

LITURGISCHE NOTITIES

Vijfde Paaszonndag

Om voor te lezen zou men het verhaal kunnen inkorten door te kiezen voor één van de verhaallijnen, bijvoorbeeld de (naar men aanneemt) oudste versie die te vinden is in 6:5-8; 7:1-5, 10, 23. Er is een verbinding met de evangelielezing Johannes 13:31-35, waarin Jezus wijst op het moment dat Hij onbereikbaar zal zijn voor zijn discipelen. Ook Noach ging met de zijnen een

eenzame weg die uiteindelijk moest leiden tot de redding van het mensengeslacht. Men kan ook kiezen voor Matteüs 6:25-34 over een nieuwe manier van leven op aarde. Het verhaal van de vloed leert ons anders kiezen in ons leven.

Psalm van de zondag 98 bezingt heel passend hoe God de aarde richt en daarbij trouw blijft aan zijn belofte. Met Psalm 65 kan men zingen over

God die de watervloed beheerst op de aarde als Zijn rechtsdomein. Andere passende liederen: Gezang 350, 479, 488. Uit *Liederen van het begin* (Boekencentrum), lied 17 en 18. Dit laatste lied is ook te vinden in *Zingend Gelooven III*, lied 85 (Callenbach). *Suggesties kinderliederen*: 'Het lied van het begin' uit *Alles wordt nieuw I*, lied 3 (Callenbach).

Klaas Spronk